

جرم مطبوعاتی

فیصل کریمی، روزنامه نگار و استاد دانشگاه

www.faisalkarimi.com

جرم مطبوعاتی

آزادی در هیچ جا به شکل مطلق وجود ندارد و لازم است که ضوابطی داشته باشد. همین گونه برای رسانه‌ها هم نمی‌توان به هیچ عنوان آزادی مطلق را در نظر گرفت.

در تمام قوانین داخلی کشورها از جمله در قانون رسانه‌های همگانی، مواردی مشخص شده است که اگر دست اندرکاران رسانه‌ها این موارد را در نظر نگیرند، مرتکب تخلف شده‌اند و از نظر قانونی باید مورد پیگرد قرار گیرند.

جرم و جرایم رسانه‌ی چیست؟

تعاریف و نظریات متعدد در مورد جرم وجود دارد. به صورت خلاصه جرم عبارت است از هر نوع نقض قوانین کیفری.

و جرم رسانه‌ی جرمی است که در قانون ذکر شده باشد و به وسیله دست اندرکاران رسانه‌ها صورت گیرد.

"جرم عملی است که قانون آن را از طریق تعیین کیفر (جزا) منع کرده باشد."

تعریف در قانون

یعنی جرم باید در قانون تعریف شده و برای آن جزا تعیین شده باشد.

چرا؟

در جرم نیت و اراده شخص نیز مطرح می‌گردد. هرگاه نیت و قصد در اجرای جرم وجود نداشته باشد، ولی به طرف ضرر وارد می‌گردد، به نام شبه جرم یاد می‌شود.

در این صورت متضرر حق دارد که از مرتکب فعل طلب خسارت کند.

در تشکیل جرم سه عنصر قابل بحث است:

- عنصر مادی جرم
- عنصر معنوی جرم
- عنصر قانونی جرم

عنصر مادی جرم

عنصر مادی جرم: عبارت از قصد و اراده‌ی است که فرد برای ارتکاب یک جرم دارد. اما خود قصد داشتن به تنهایی جرم نیست.

ولی وقتی به اراده تبدیل شد و به مرحله اجرا گذاشته شد، جرم محسوب می‌شود.

در قانون جزای افغانستان در ماده 29 عنصر مادی جرم چنین تعریف شده است:

"عنصر مادی جرم عبارت از ارتکاب یا امتناع از عمل مخالف قانون است به نحوی که عمل منجر به نتیجه جرمی گردیده و رابطه سببیت بین عمل و نتیجه موجود شده

عنصر معنوی جرم

عنصر معنوی: بدین مفهوم است که فرد با اراده خود، در صورت سالم بودن از نظر روانی و رسیدن به سن قانونی، مرتکب یک عمل خلاف قانون شود. قانون جزای افغانستان عنصر معنوی جرم را زیر عنوان قصد جرمی و خطا در نظر می‌گیرد.

قصد در ماده 34 این قانون چنین تعریف شده است:

"قصد عبارت است از سوق اراده فاعل به ارتکاب فعلی که جرم را بوجود می‌آورد به نحوی که منجر به وقوع نتیجه جرم مورد نظر و یا وقوع نتیجه جرم دیگری شود."

عنصر قانونی جرم

عنصر قانونی جرم: بدین مفهوم است که جرم را قانون از قبل تعیین کرده باشد،

اگر فردی مرتکب عملی شد که در زمان ارتکاب وی این جرم در قانون تعریف نشده بود، ولی در زمان حال قانون جدید آن عمل را جرم شناخت، چون در زمان ارتکاب آن عمل چنین قانونی وجود نداشت، عمل شخص جرم محسوب نشده و وی را نمی توان محکوم کرد.

در ماده 37 قانون جزای افغانستان عنصر قانونی جرم چنین تشریح شده است:

"عنصر قانونی جرم عبارت است از تصریح اعمال جرمی و جزاهای آن در قانون."

ویژگی های جرم مطبوعاتی

در جرم رسانه‌ی بی به اضافه این عناصر، رکن علنی ساختن و انتشار هم باید وجود داشته باشد و عمل انتشار است که عنصر اصلی جرایم رسانه‌ی بی را تشکیل می‌دهد.

یعنی عنصر انتشار نیز در بخش مادی اضافه می‌شود. اگر مسئولین رسانه‌ها مطلبی را آماده‌نشر می‌کنند و انتشار نمی‌یابد، چون رکن اصلی آن یعنی انتشار وجود نداشته، جرم محسوب نمی‌شود.

ویژگی های جرم مطبوعاتی

علنی ساختن و انتشار عمومی پایه اساسی و نخستین ویژگی جرم مطبوعاتی است.

یک موضوع تا در معرض دید عمومی قرار نگیرد و توسط یکی از رسانه های عمومی

منتشر و یا اعلان نگردد، جرم مطبوعاتی محسوب نمی گردد.

بی خبری از قانون عذر پنداشته نمی شود.

تنها افراد نیستند که مرتکب جرم می گردند؛ رسانه ها هم گاهی
خلاف ورزی کرده و مرتکب جرم می شوند.

تعریف جرم مطبوعاتی

در مجموع خلاف‌ورزی‌ها و تخطی‌هایی که از سوی رسانه‌ها صورت می‌گیرد و در اثر آن قوانین و ارزش‌های قبول‌شده یک جامعه مخدوش می‌شود، به حیثیت اشخاص حقوقی و حقیقی صدمه می‌رسد و منافع کشور به خطر مواجه می‌شود، جرم مطبوعاتی نامیده می‌شود.

پس جرم مطبوعاتی عمل خلاف قانون کشوری است که به وسیله رسانه‌ها و دست‌اندرکاران آن، در آن کشور، اتفاق می‌افتد. این جرایم باید در قوانین هر کشوری درج باشند.

ترمینولوژی حقوق چنین تعریفی از جرم مطبوعاتی ارائه داده است:
"جرم مطبوعاتی عبارت از توهین و افتراء به وسیله روزنامه یا مجله یا نشریه از لحاظ ارتباط با مقام و یا شغل رسمی یا رویه اداری یا اجتماعی یا سیاسی به شخص یا اشخاص است."

ولی این تعریف را نمی‌توان کامل دانست.
چون جرم مطبوعاتی تنها توهین و افتراء را دربر نمی‌گیرد، بلکه ابعاد وسیعی دارد.

عده‌یی از حقوق‌دانان انگلیسی عقیده دارند که جرم مطبوعاتی، جرم خاصی نیست؛ بلکه مطبوعات مرتکب جرایمی می‌شوند که موضوع آن‌ها حقوق عمومی است. بعضی کشورها مانند فرانسه و بلژیک که دارای سیستم حقوق مدون هستند، جرایم مطبوعاتی را به دو دسته تقسیم می‌کنند.

دسته اول جرایم مشمول قانون مجازات عمومی هستند؛ مانند توهین، افتراء و نشر اکاذیب؛ برای این جرایم قانون مطبوعات هم جزاء تعیین کرده است.

دسته دوم جرایم مسلکی اند و از نظر حقوقی، سیاسی و رسالت
مطبوعات ارزش دارند. اساس جرم در این دسته دیدگاه، اندیشه
و روشی که در نشریه به کار گرفته می‌شود، است.

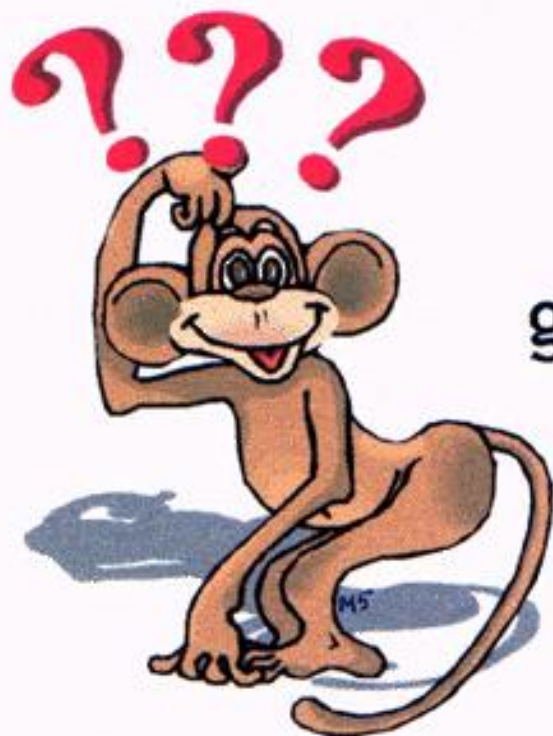

" اگر مجازات از نظر اجتماعی متضمن هیچ گونه فایده‌ی هم
نباشد، باید مجرم را مجازات نمود تا عدالت رعایت گردد."

کانت

سپاس از توجه تان!

Questions
are
guaranteed in
life;
Answers
aren't.

